

MA-104

Somogyi Mihály Múzeum
Néprajzi adattal

MA-104

Gyűjtő: Jlt. István Tamara

Gyűjtés ideje: 1954

Tautalau, leírás

8 lap, 1 térkép

Toldrayzi minták, Esszé

8 arcminták, XX XIII

Iratgyűjtő

**MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT**



KISKUNHALASI GYÁRA

Leletanyagok

Előzetes az egyesítő ltr. 114-es tétel alatt

114



Ecsény község monográfiája

Váslal

I. A lakóhely története

1. A lakóhely nevének megjelölése.
2. " " földrajzi elhelyezkedése
3. " " területe. A község területi és határléte
4. " " kapcsolata társadalmi létezésével. A terület gazdasági és beérkezési történelmi fontosabb utakonakhoz való kapcsolata.

II. A lakóhely természeti földrajza

1. Felszín
2. Éghajlat
3. Vízrajz
4. Természetes növényzet
5. Talaj

III. Gazdasági élet földrajza

1. Természeti növényzet
2. Állattenyésztés
3. Vízrajz
4. Közlekedés

IV. Lakóhely társadalmi élete

1. Népesülés
2. Szab. kérdés
3. Csigány lakosság

° Eöserny története régi időkre nyúlik vissza. Egy III. Béla 1. 1.
király által 1193-ban a székelyvári János lovagok részére kiáltott
meg erősítő levelben Alhachim néven pusztaként szerepel. 1357-ben Eöserny,
1470-ben Eöserny alattán említik meg róla az oklevelek. 1420-1470 között
még a székelyvári János lovagoké, míg a mai Més-Eöserny ellen
az időben már a Kéri családé. 1478-ban a Kéri Benedek és Demes birtok-
kaid a Peruzziak birtokán. 1480-ban a Tajoziak az urai, akik
az itteni birtokról a lódnai pálosoknál adománnyal. Itt 1536-
évi adólapok szerint ekkor a lódnai pálosok Verády Tamás Peruzzi-
Terenc és Egyed voltak a birtokosai. - Itt 1574-évi török kincstári jegy-
zékben csak 7 házzal szerepel. 1580-ban a török adószedő 8 házzal is-
telt itt. 1598-ban és 1599-ben Peruzzi András Eöserny földesura.
1733-ban is a Peruzzié. 1776-ban még mint pusztát szerepel
akkor azonban már Tallian Gábor Tallian Anna és Lelesdei László
Kóthy Julianna Bene János és veje 2000 birtoka. 1780 körül
települt újra magyar és német lakosokkal. A XIX. században
Kármay Eöserny elnevezéssel találkoztunk, amikor a helység
Més-Felső és Középső-Eöserny részekre oszlott ugyan, de egy kö-
zséget alkotott. Valószínűleg az egy helyről települő országos
reperés az egyes részeket, mert azok részint a lódnai pálosok
Középsőtől, a somogyi Döncsleőd és Keszteleőd jötték.

† Kaposodgytól a Főig és a Balatonig terjed a 1.
"Felső Somogy". Eöserny legelő határvidék. Itt északi fejtől kö-
vidék és nyugatról a déli határvidék és nyugatról. A nyug-
talan szerkezettel emelkedik a lódnai, amely a Fő felé
egyre vastagodik. A lódnai magassága a Kisbéri magasság
felső részint 283 m. Vizei beszorítatlanok általában csövellyel
besorítanak. Legjelentősebb az a völgy, amely Kaposvári - Balaton

lelle körült végje át Kiskörmöcsyöt. Ebben a völgyben halad a Ka-
 posvár - Pécel-i vasútvonal felső-mocsoládig. A völgyben felléve a nyugt-
 nem eszár déli irányú völgyet süni rászorata, ami a Balaton déli part-
 jából a Kaposig illik a bérvaig tart. Legszébb példányra emel a mör-
 nye völgy, mely Kellelrel indul délnél. Ebben a völgyben fekszik a kö-
 ség is. Nem elhagyható folyóvölgy ez kisnyílja, hogy a körség mel. vize-
 laptól van. Ennek magassága 180 m. 74 méterrel magasabb a Balaton
 szintjénél. Köla egy patak délnél a Kaposra folyik. Kiskörmöcsy irány-
 estében észlelő a hűvös balatoni levegő a körség központján. A fel-
 sőm részről délfelől kejt. A körséget határoló dombor is ez az irány
 rövidek. A falu felső részénél észre (Felső-Ecseny) erősen dombos. Ezt
 a dombot egyre észlelték is Kiskörmöcsy de főleg Felső-Ecseny felje-
 sen old. már. A körség is ehhez a felszínhez alkalmazkodott. A fa-
 lú közepén folyik egy patak, amely Felső-Ecsenyben kezd végig foly-
 va a falu déli részén Dios pusztán keresztül végül Tomodora mel. om-
 ló egy hasonló irányú nagyobb patakba, amely Kaposvártól délrelet-
 te omlik a Kaposra. A körség a patak környékén települt. Széles-
 léses falu

A körség területe 2393 kat hold 206 □ öl. Lelő száma 2.
 Ut 150. Jelenleg 259 házból áll.

A körségnek sem vasútállomása sem autóbusszjá-
 rata nincs. Kiskörmöcsyben a felső-mocsoláddal összekötő vas-
 út a legfontosabb. Ez az út kb. 1936-ban épült. Ezen keresztül ép-
 csődött be a körség a vasúti forgalomba. A vasút most már
 a járási és megyei székhellyel Kaposvárral jól összekött. A szomszéd
 körségel közút az északra felvő Kiskörmöcsy és dél-nyugatra Kiskö-
 rmöcsy vasútállomása és munkaadókat miatt tart a kö-
 ség kapcsolatot

A község felszínformái dombok és síkságok.

A dombok: Észak-Kelet-nyugati irányban foglalja körül a községet. Csak dél felé nyitott. Irányuk Észak-déli és Kelet-nyugati. Lakás köztől. A község legmagasabb pontja a Hirtke-Bonnye Eszény határára jutva a Kármahatárnál elhelyezett lengereimfeletti magasságmérő szerint 283 m.

A község A község közepét elfoglalja a patak dél partján. Legmélyebb része a falu déli részén van. Nagyb. eső és hóolvadáskor telekese. és részben Észak-déli irányban. Tehát a patak minden irányba, részben pedig Kelet-nyugati irányban a környező mocsárról a templom dombon át egyesül a patakra. Nagyb. esővel és olvadáskor még az útközben is elönti a becsanak út. Formeliével pedig folyamatosan egyengeti a dombot. Ez a feltöltődés előnyös a jövő szempontjából. A magassági gazdálkodással egyúttal gyűjtésről a sík felszínformára vált.

A dombokra a magassági fagyoknál jobbra szerepel. A mi-2 jusi fagyok elég gyakoriak. A község mélyebb területein télen szélmentes. részben környezeti természetűen, gyümölcsös és szőlőben. Füstölővel és a természettel beborítással védeli az a lakosság ellen.

A szél. Leggyakoribb a délnyugati északnyugati északi és keleti szél. Az első kettő gyakran csapadékot hoz a téli és főtől rési lengéssel. Az északi és északi szél ritkán hoz téli fű. Keleti hideg szél mind a kettő.

A község évi csapadékmennyisége kb. 600-700 mm. Kétféle eső hó és jégréteg. az alacsony hulló. Jéget ritkán lát a község. Legcsapadékosabb a határ déli és keleti része. Tavizel utóveszélyes árvíz ritkán van. Egyreves (szuharó) (v) nagy mennyiségű víz a téli kint el.

A gyapot termelésével a T. Sz. kisültezik. Az utolsó
hőviszonyokat nézve bőséges termésű. Termelése csak nem kifejező.

A cukornépa termelési nagyságát jelölve Holdankin-
ki termés kb 60-70 q. A talajt szelvi. Feldolgoása a lapos-
vái udorjában történik. A termelőt először a felsőmocsári-
di vasutalommáca szállítja és onnan kerül be a rupa a gyár-
ba. A lakosság egy része mint idénygyümölcs adja az ősszel a
udorjában.

A térség gyümölcsösi körét legfontosabb a szilva, mely
vaden is nő. Alma (különösen léli), meggy, őszibarack, szőlő,
dió. Kézen leginkább a térség befogadását szolgálta. Az érté-
keltől szőlő fajták. Ha a földművelés növekedését kerületen gyü-
mölcsös és szőlő-felhasználó útján értékesíti a lakosság a fe-
lesleges termékeket. Gyakran nagy mennyiségű gyümölcsös le-
tesítésével a T. Sz. foglalkozik. A komáromi dűlőben és a
Kéri hegyen van gyümölcsös. Főleg kajsi alma, dió és
dió fajták.

Szőlő helyi fogyasztást szolgál. Leginkább ottlétől
termelnek. Van még vad uva és dió is. Később a nemis-
szőlő. Szőlő termő terület: Kisrúti-dűlő, Öreghegy, Kéri hegy.

Állattenyésztésében a szarvasmarha fő juh sertés és
a baromfi a legfontosabb.

Szarvasmarha: Leginkább bomfadi fajtát tenyészt-
nek. Leginkább tejre és uszban igazonása is használják. Itt
is értékesítik a helyi tejszövetkezeten keresztül történik. Felha-
ra be a szomszédos Tándorpuszta is a tej. Az állatföld
közösségi rendezés alatt van a térségben.

A ló. Késztetési munkáin kívül van a kőszegben is
áttelepült szigárdias magukkal hozták a könnyű jó futó lovakat. Ezek
ket azonban hamarosan kiszorított az itteni nehezebb testűekkel. A dom-
bos képen ezek a legmegfelelőbbek. A lótenyésztés fejlődését szolgál-
ja a kőszegben lévő „men állomás”.

A szarvasmarha és lovak tartalmáért a tartalmá-
nyomokból kerül a tartalom. Ezt a célját tartalmáért szolgál-
ja a (vél) kőszegben lévő rét is, melyet évente kétszer használnak. A rét
lovak elhelyezése hasznosítja. Összesen pedig szarvasmarha legelő. Kőszeg
középségi legelő részükre nincs.

Juh. A juhtenyésztés a múltban viszonylagos hanyat-
lásra az eddig háziállatok feldolgozott gyapjú minősége ilyen fel-
dolgozásra egyre nehezebb. A cigányok már minőségűvel való keresle részük a gyap-
jú egyre rándultabbá válik. Kőszegben való fonás nagyon nehéz. A gyapjú
régén a tartalom rubrikáiban is fontos szerepet játszott. Kőszegben
szintén háziállatok között kőszegben kívül „pascok” is készített
letölle.

A származás tenyésztésben a kacsa tyúk és a liba
a legfontosabb. A felvidéki különösen szép baromfi van. Nagy
testű jó tojó. Felvidéken egyik jövedelmi forrása a baromfi volt.
A T. Sz. julykatenyésztéssel is foglalkoznak. Érdekes a helyi ba-
romfi felnevelés és a rákosréti piac története.

Édes tenyésztésben a T. Sz. eset. Szabályos szel-
ményesek van. A nagy állatokkal. Nemcsak a csoport lovakat, és a
pascok látják el, hanem lehetőség szerint juttatnak az egyenlő ge-
dárnak is malacokat.

3

A közlekedés legfontosabb útja a kőszeg fel-
szólással összekötő közút. Ez az út Eszék-Séber-Újváros. Ek-
hez kapcsolódhat illetve ebbe tartozhat a többi út. Összesen és

Lakossal a községben kívül a többi a nagy számban néha járhatóan.

A lakosság házat legelőnyűre agyagból lömessel épít. Kézen nem is szigetelték a házakat. Egy bizony mértékben a nyílt falakon kívül részben a lakások részei voltak. Itt volt a szalmából készült. Ma már csúszkával fedték a tetőt. Két szűpös ház van még a községben. Ezt a szűpös házat rosszul szalmából készítették az u. n. "schegliel". Egy házában csak egy vagy legfeljebb két család lakott (anya és fia) Házaik a sváb lakosság rendben tartották. Kívül belül gondosan tisztelték.

Képviselete a sváboknál volt. Községi tanácsa hosszú ideje maguk között hárszomszagos és facipő az u. n. dumpa. Ezt az ajtó előtt letelekelték. A férfiak islete is sváb volt. (Béla) A hárszomszagos tetőt kérdőnemes fesszes háza. Még 1890-1900-as években a férfiak hosszú hajnal voltak. A képviseletet 1945 után teljesen elhagyták. A fiatalok egyáltalában nem hozták már. Csak néhány öreg.

(A község lakói ma legnagyobb részben kb 80%-ban) IV. 1

Képviselete ma a felvidéki áttelepült németekkel van még. Következésképpen sokan hosszú ideig tartó távollétük.

A község lakói ma legnagyobb részben kb 80%-ban IV. 1 magyarok. Kézen sváb telepítés volt. Elhagyásukat 1947-ben Németországba telepítették. Helyükre Pászony és Komárom megyékből Zsigárd és Kaszvad községekből magyarokat telepítették. Ma kívül néhány honfoglalási család lakik a községben.

A főszöglen élő cigányok hűlő helyen élnek. A fa-
li közepé táján. Állandóan letelepült barok, akik már hárszabó-
pilleket. Szorgalmas munkások. Kapálással, mossással, fuvar-
zással juhassággal keresik meg a kenyereiket. A társadalom me-
gátba fogadja őket. Nem lopnak. Gyermeküket rendszeresen küldik
iskolába. - Régi életüknek maradványa az, hogy a „vayda” felügye-
lete alatt állnak 64 fejük. Néki engedelmességük az ő szava dől
málok.

Ecsény kerkéze

Felsőmocsolád

(alaprész térkép)

Túrószelek

Kisbár

Borsnya

Észak

Csutóra v.
Kiskuti-dűlő
Dogkút

Greghegy
Kisfaludy út

Paskusz

Kossuth Lajos u.
Tembó

patlak

Zrínyi út

Jrkas

Kovzaróni-dűlő

Mungat

Kiss János

Kelét

Szilvás

patlak

Pelóki J. út

Füstösörögy

Inkei-dűlő

Jász falva

Csalik
Kéri-hegy

Dél

Dios-puszta

Mennyé

114

Conduy tuõnes